

РЕЦЕНЗИЯ

от Огнян Герджиков

на труда на проф. д-р Екатерина Матеева

„ГЕРМАНСКОТО НАСЛЕДСТВЕНО ПРАВО

като приложимо право към наследяването на вещни права

върху недвижими имоти в Република България”

за присъждане на научната степен „доктор

на юридическите науки”

I. ТЕМАТА. На пръв поглед – **необичайна**. Тя е формулирана като тясно специална и стои на границата на германското наследствено, сравнителното и международното частно право. Поводът за темата е **конкретен**: експертно мнение по КМЧП, което авторът е следвало да представи като експерт в производство по допускане на съдебна делба на наследство по отношение на недвижим имот на наследодател – германски гражданин (вж. § 1, с. 11). Теоретичният анализ обхваща и проект за Регламент на Европейския парламент и Съвета относно компетентността, приложимото право, както и признаването и изпълнението на актове в областта на наследяването. По-важно е друго – дали подобна тема е дисертабилна. За да е дисертабилна една тема, тя трябва да съдържа проблем, който не е разработен или е слабо разработен в науката и може да бъде обект на монографично изследване, със съответните възможности за приноси в научното знание. От тази гледна точка, на пръв поглед необичайната тема, напълно

отговаря на критериите за дисертабилност. Отговаря, понеже е единствена в литературата ни и по необходимост анализът ѝ дава възможност за принос в правната теория. Следващият е въпрос е дали авторът се е справил с поставената научна задача. Краткият и категоричен отговор е ДА.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТРУДА. Първоначалното впечатление е **зашеметяващо!** Това не е преувеличение, а отразява усещането, което читателят придобива при запознаването с труда. Ако трябва с няколко думи да се характеризира представеният труд, те са: **богатство, дълбочина и перфекционизъм.** Това проличава на първо място от научния апарат. Той е **впечатляващ!** Привлечени са 178 съчинения на автори от България, Русия, Германия, Франция, Великобритания, Австрия, Белгия, Словения... Това е дало възможност на автора да представи многообразието в материалноправните уредби на наследяването в съвременния свят. На тази основа са изведени проблемите, които възникват при международното наследяване.

Във всеки дисертационен труд се търси отговор на въпроса дали ли са приноси в науката. Отговорът на този въпрос в работата на проф. Матеева е предопределен. Избраната тема по необходимост предполага принос. Трудът предлага, за първи път в правната ни литература, систематично сравнителноправно изследване на основен институт на немското наследствено право. Авторът обаче не се ограничава само до осветляване на наследяването по немското право, а търси аналози в редица чужди законодателства. Това прави трудът изключително богат на информация за законодателните разрешения в тази област, със съответния правен анализ. Възможността на автора за дълбочинен анализ на материята проличава особено силно в § 1.2. „Условия за изместване

волята на наследодателя на обективно приложимото *lex rei sitae* от германското право при трансграничното наследяване...”

Научните приноси в дисертацията не са самоцелни. Те имат непосредствена практическа полза. Красноречив пример е изследването на условията, при които немското право може да измести приложението на българското, в качеството му на *lex successionis* при наследяването, свързано със закрилата на т. нар. необходими наследници (Глава първа). Не само в тази си част, но и в целия труд проличава изключителната прецизност при представянето и анализирането на проблемите, предмет на изследването.

С ясно изразен познавателен характер е изследването в Глава втора, в която са разкрити специфични за немското и непознати в българското право институти на наследственото право като договора за наследство (*Erbvertrag*), съвместните и взаимни завещания на съпрузите (*gemeinschaftliche* и *wechselbezügliche Testamente*), предварителният отказ от наследяване и от правото на запазена част (*Erbverzicht*) и др.

Налице е рядко срещана добросъвестност в изследователската работа – от намирането на нормативните разрешения в различните държави, тяхното тълкуване, разкриване на евентуалните вътрешни противоречия и представяне на авторските тези.

III. СЛАБОСТИ НА ТРУДА: По принцип няма по-лесна задача за подготвения читател да намери слабости в кое да е научно съчинение, особено ако се касае за широкоформатен труд, какъвто е настоящия. Намирането на слабости в работата на проф. Матеева обаче е задача с повишена трудност. И все пак. Запознаването с труда оставя едно съмнение. Е ли налице пълно покритие между заявеното в заглавието и съдържанието

на работата? Отговорът е: съдържанието надхвърля заявеното в заглавието. От заглавието е можело да отпаднат „на вещни права върху недвижими имоти“. Макар непосредственият повод да е бил свързан с наследяването на вещни права върху недвижими имоти, в дисертацията е проследена цялостната проблематика на приложимото право при наследяването. Това едва ли е особен порок. Порок би бил налице, ако съдържанието не покрива заявеното в заглавието, в случая обаче е налице обратното.

Запознаването с труда разкрива една характерна особеност за трудовете на проф. Матеева. Това е усещането за известно разточителство. В желанието си да бъде безкрайно прецизна и пунктуална, на места тя е многословна. Това важи и за някои от заглавията и подзаглавията на труда.

Що се отнася до конкретни бележки, изискват се огромни усилия да се открият. Открих, всичко на всичко две. Едната е езикова, а другата – техническа. Езиковата е израз, дълбоко вкоренен и масово използван, но грешен. Става дума за словосъчетанието „в тази връзка“. „В тази връзка“ не означава нищо. Коректният израз е „във връзка с това“. Техническата бележка се отнася до непоследователност при изписването на Auflage (издание). И под линия, и в списъка на използваната литература се изписва ту изцяло, ту съкратено. Други неточности или пропуски, въпреки старанието си, не можах да открия.

Характерът на критичните бележки идва да покаже, че дисертационният труд е изработен изключително прецизно и създава усещането за приближаване до съвършенството.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Монографията на проф. Екатерина Матеева „Германското наследствено право, като приложимо

право...”, освен че съдържа безспорен теоретичен принос в материята на наследствените правоотношения с международен елемент, има и непосредствено значение за практиката. По мое дълбоко вътрешно убеждение трудът на проф. Ек. Матеева „Германското наследствено право като приложимо право към наследяването...” не само отговаря на законовите изисквания за „д-р на юридическите науки”, но дори ги надхвърля.

17.09.2012 г.

Огнян Герджиков

